

ОЦІНЮВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

МАЦІБОРА Н. Г.
*науковий співробітник відділу
комплектування та наукового
опрацювання документів
Державної науково-педагогічної
бібліотеки України
імені В. О. Сухомлинського*

Бібліотечний фонд – це упорядковане зібрання документів, що зберігаються в бібліотеці, та формується відповідно до значення, складу користувачів бібліотеки й виду бібліотеки. Правові й організаційні засади діяльності бібліотек в Україні визначено Законом України від 27.01.1995 р. № 32/95 ВР „Про бібліотеки і бібліотечну справу” [2]. Дія цього Закону поширюється на мережу бібліотек усіх форм власності та підпорядкування й організацію бібліотечної справи.

У бібліотеках сумарно й індивідуально обліковуються усі види документів, що надходять до фонду або вибувають з нього із зазначенням їх вартості.

В Україні діє система вільних цін, але немає нормативних актів з оцінювання документів, тому кожна бібліотека визначає їх вартість самостійно. З огляду на це вдосконалення вітчизняних законів, підзаконних актів, локальної документації з урахуванням світового досвіду має стати для українських законодавців, бібліотекознавців, документознавців, архівознавців головним пріоритетом інноваційної діяльності в цьому напрямі. Адже й досі в Україні бракує законів, підзаконних актів, орієнтованих саме на формування цінової політики з оцінювання документів у бібліотеках. Тож із зазначених питань існує нагальна потреба в розробленні низки нормативних документів.

Згідно із Стратегією розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року „Якісні зміни бібліотек задля сталого розвитку України” [4] запропоновано ініціювати зміни у нормативно-законодавчому забезпеченні бібліотечно-інформаційної галузі, що сприятимуть упровадженню міжнародних стандартів і транс-

формуванню бібліотечно-інформаційної сфери у відповідності до європейських і світових концепцій. У зв'язку з цим перед провідними бібліотеками постає завдання щодо розроблення та реалізації комплексу загальнодержавних галузевих програм, міжвідомчих програм та ініціатив, міжнародних проектів з питань інноваційного розвитку бібліотечно-інформаційної галузі.

У Державній науково-педагогічній бібліотеці ім. В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) перероблено й доповнено відповідно до сучасних вимог Інструкцію про оцінювання документів [1]. Інструкція визначає порядок оцінювання документів, що надійшли до бібліотеки з різних джерел комплектування фонду без зазначення ціни. Видання мають бути оцінені для забезпечення сумарного та індивідуального обліку.

Відбір нових надходжень документів до фонду та їх оцінювання здійснюють комісії. Це постійно діючі органи, створені для роботи з фондом, поліпшення якості комплектування та формування фонду бібліотеки й визначення вартості документів. Діяльність комісій регламентують чинні законодавчі та нормативно-правові акти України в галузі культури.

Оцінювання бібліотечних документів здійснюють відповідно до Закону України „Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні”. [3].

Ціну визначають за собівартістю документа. Раритетні та цінні видання оцінюють як букіністичні із залученням фахівців букіністичних магазинів (за потребою). Для оцінювання документів використовують прайс-листи та/або каталоги видавництва, а також ринкові пропозиції. У разі відсутності прайс-листів (каталогів видавництва) вартість документів визначають за формулою:

$$D = K_b + O + I_l$$

(*D* – ціна документа, *K_b* – ціна книжкового блоку, *O* – ціна обкладинки, *I_l* – ціна ілюстрацій).

Ціну книжкового блоку (формат А4) визначають оцінюванням однієї сторінки з урахуванням виду паперу:

- глянцевого паперу – 3,49 грн;
- крейдяного паперу – 0,16 грн;
- офсетного паперу – 0,21 грн;
- газетного паперу – 0,07 грн.

Вартість одного аркушу паперу визначають з урахуванням ринкових пропозицій та переглядають за потребою.

Ціну обкладинки визначають залежно від її виду:

- „Б” (брошурна оправа) – 5 % ціни книжкового блоку;
- „5-А” (картонна оправа, покрита ледерином, коленкором, тканиною) – 20 % ціни книжкового блоку;
- „7-Б” (картонна оправа) – 5 % ціни книжкового блоку;
- „7-Г” (картонна тверда чи м’яка оправа, покрита припресованою плівкою) – 20 % ціни книжкового блоку.

Якщо видання має на оправі припресування фольги (золоте чи срібне тиснення), ціну документа збільшують на 10 % вартості обкладинки. Одна сторінка ілюстрованої вкладки коштує 20 % ціни книжкового блоку.

Якщо ілюстрації в документі не виділено в окрему вкладку, ціну документа збільшують на 20 % вартості книжкового блоку. Вартість ілюстрованих дитячих книжок обчислюють за формулою: $D = (O + Kb) \times 2$. Якщо документ має формат, що відповідає формату А5, ціну документа зменшують на 50 %. Якщо формат більший за формат А5, ціну збільшують на 20 %.

Для оцінювання документів, що були в користуванні (крім рідкісних видань), визначають вартість документа як нового і зменшують ціну на приблизний відсоток його зношеності (10 %, 20 %, 50 % тощо).

Машинозчитувані документи (CD-Rom, DVD, аудіо- та відеокасети, грамплатівки та ін.) оцінюють залежно від виду документа за такими критеріями:

- історична та культурна цінність;
- обсяг інформації на носії;
- зручність інтерфейсу;
- набір пошукових можливостей.

У ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

вартість документів на електронних носіях, що надійшли до бібліотеки без супровідних документів, визначають за формулою:

$$D = (H + I)$$

(*D* – ціна документа, *H* – ринкова вартість носія інформації, *I* – умовна вартість інформації на носії).

Вартість носія інформації (оптичного диска) становить 4,5 грн. Умовну вартість інформації оцінюють згідно з ринковою ціною.

Правильне оцінювання фонду в бібліотеках сприятиме чіткому бухгалтерському обліку та його збереженню.

Список використаних джерел

Оцінювання документів у Державній науково-педагогічній бібліотеці ім. В. О. Сухомлинського : інструкція : затв. вченою радою 25.04.2018 р., протокол № 6 / ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Київ, 2018. – 3 с. – Рукопис.

Про бібліотеки і бібліотечну справу [Електронний ресурс] : Закон України від 27.01.1995 № 32/95 ВР : [станом на 01.01.2017 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.06.2018). – Назва з екрана.

Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 12 лип. 2001 р. № 2658-III : [станом на 16.01.2016 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2658-14/page> (дата звернення: 05.06.2018). – Назва з екрана.

Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року „Якісні зміни бібліотек задля сталого розвитку України” [Електронний ресурс] : схвалено розпорядж. Кабінету Міністрів України від 23 берез. 2016 р. № 219-р // Урядовий портал : єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Текст. дані. – Київ, 2016. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248924865> (дата звернення: 05.06.2018). – Назва з екрана.